

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk

w sprawie **S. M.**

uniewinnionej z art. 193 k.k.

w dniu 8 listopada 2023 r.,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.,

kasacji, wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy

z dnia 11 lipca 2023 r., sygn. akt IV Ka 519/23

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Wałbrzychu

z dnia 4 kwietnia 2023 r., sygn. akt III K 2328/22,

p o s t a n o w i ł:

1. **oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
2. **obciążyć Skarb Państwa kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Prokurator Rejonowy w Wałbrzychu w dniu 14 kwietnia 2021 r skierował do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu wniosek o warunkowe umorzenie postępowania karnego prowadzonego przeciwko **S.M.** oskarżonej o przestępstwo z art. 193 k.k., polegające na tym, że w dniu 28 maja 2019 roku w W., woj. [...], wdarła się do lokalu mieszkalnego położonego przy ul. S. nie posiadając tytułu prawnego do tego lokalu i wbrew żądaniu właściciela Gminy W. go nie opuściła. Sąd Rejonowy nie uwzględnił przedmiotowego wniosku i wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2023 r., sygn. akt III K 2328/22, uniewinnił oskarżoną S. M. od popełnienia zarzucanego jej czynu, a

kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa. Od powyższego wyroku apelację wniósł Prokurator Rejonowy w Wałbrzychu, skarżąc orzeczenie w całości na niekorzyść oskarżonej. W środku odwoławczym podniesiono zarzut obrazy prawa materialnego, a to art. 193 k.k. poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że S. M. swoim zachowaniem nie wypełniła znamion przestępstwa stypizowanego w tym przepisie. W oparciu o treść art. 437 § 2 k.p.k. wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w Świdnicy po rozpoznaniu apelacji, wyrokiem z dnia 11 lipca 2023 r., sygn. akt IV Ka 519/23, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok, a kosztami procesu za postępowanie odwoławcze obciążył Skarb Państwa.

Kasację od tego orzeczenia wniósł Prokurator Okręgowy w Świdnicy zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku namszenie prawa materialnego, tj. art. 193 k.k. poprzez przyjęcie, że S. M. zajmując samowolnie należący do Gminy W. lokal przy ul. [...]. w W. i nie opuszczając go wbrew żądaniu właściciela nieruchomości nie wyczerpała znamion przestępstwa opisanego w tym przepisie albowiem lokal ten był wycofany z eksploatacji i zachowanie to nie godziło w prawo innego człowieka do spokojnego zamieszkiwania, a tym samym nie było nikogo, kto mógłby zostać pokrzywdzony tym czynem, co skutkowało uniewinnieniem oskarżonej od popełnienia zarzucanego jej przestępstwa, podczas gdy prawidłowa wykładania wskazanego przepisu uwzględniająca, iż jego przedmiotem ochrony jest wolność w zakresie swobodnego, nieskrępowanego i niezakłóconego korzystania z domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia albo ogrodzonego terenu, dysponowania, zarządzania i dysponowania bez konieczności znoszenia czyjejś obecności prowadzi do uznania, że dla realizacji znamion przestępstwa stypizowanego w art. 193 k.k. irrelevantny jest sposób korzystania z nieruchomości przez osobę uprawnioną, a czasowe opuszczenie przez tę osobę nieruchomości nie wyłącza zastosowania przepisu art. 193 kk.

W oparciu o tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku utrzymującego w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja wniesiona przez prokuratora okazała się bezzasadna i to w stopniu oczywistym uzasadniającym jej oddalenie w trybie art. 535 § 3 k.p.k., na posiedzeniu bez udziału stron.

Zgodnie z wolą ustawodawcy, kasacja jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, skierowany przeciwko orzeczeniu wydanemu przez sąd odwoławczy na skutek rozpoznania środka odwoławczego. Celem postępowania kasacyjnego jest wyeliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń dotkniętych poważnymi wadami w postaci bezzwzględnych przyczyn odwoławczych lub innych naruszeń prawa, ale o charakterze rażącym, a jednocześnie takich, które miały istotny wpływ na treść orzeczenia (art. 523 § 1 zd. pierwsze k.p.k.). Możliwość wniesienia skutecznej kasacji jest zatem istotnie ograniczona. Postępowanie kasacyjne nie jest z pewnością postępowaniem, które ponawiać ma zwykłą kontrolę odwoławczą. W jego toku kontrola poprawności oceny poszczególnych dowodów czy weryfikowanie zasadności ustaleń może następować tylko wyjątkowo, gdy w nadzwyczajnym środku zaskarżenia podnoszone są zarzuty rażącego naruszenia prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia.

Analiza wniesionej kasacji w zakresie wyartykułowanych w niej przez oskarżyciela publicznego zarzutu rażącego naruszenia przepisu prawa materialnego, tj. art. 193 k.k. prowadzi do wniosku, iż zarzut ten jest niezasadny w stopniu oczywistym. Sąd odwoławczy prawidłowo i wnikliwie przeprowadził kontrolę odwoławczą, czemu dał wyraz w pisemnym uzasadnieniu (s. 3 - 5).

Sąd Najwyższy w peni podziela argumentację orzekających w tej sprawie Sądów i jedynie tytułem przypomnienia wskazuje, że umiejscowienie art. 193 k.k. w rozdziale XXIII Kodeksu karnego „Przestępstwa przeciwko wolności”, jednoznacznie wskazuje, że przepis ten obejmuje swoją ochroną wolność od naruszeń, a nie mienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2011 r., sygn. I KZP 5/11, OSNKW 2011, nr 8, poz. 65). Nienaruszalność mieszkania stanowi jeden z najistotniejszych przejawów zagwarantowanej prawnie ochrony prywatności jednostki. Prywatność ta, w tym zakresie, zakłada możliwość autonomicznego i wolnego od jakichkolwiek nacisków kształtowania sfery życia prywatnego poprzez zapewnienie wolnego, nieskrępowanego i nienaruszalnego

przez osoby trzecie użytkowania mieszkania (zob. M. Kornak, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2011 r., sygn. I KZP 5/11, glosa LEX/el 2011). Zakaz naruszenia miru domowego, określony w art. 193 k.k. chroni bezpośrednio wolność osobistą mieszkańców danej nieruchomości czy lokalu. Osoba, która danego miejsca nie zamieszkuje lub nie użytkuje nie jest osobą uprawnioną. Wręcz przeciwnie, to posiadacze samoistni nieruchomości będą w tym przypadku uprawnieni wobec właściciela. Zajmowanie lokalu bez tytułu prawnego z pewnością narusza prawo własności, w związku z czym właścicielowi przysługują odpowiednie roszczenia odszkodowawcze z tego tytułu. Przyjmowanie jednak, że posiadacz samoistny zajmując lokal lub korzystając z uprawnień wynikających z prawa cywilnego narusza jednocześnie mir właściciela lokalu jest nieprawidłowe. Instytucja nietykalności mieszkania ma bowiem chronić wolność i spokój mieszkańców, a nie prawo własności. Właściciel nieruchomości, w przypadku, gdy jest ona zamieszkiwana przez inne osoby, nie może zostać uznany za „osobę uprawnioną” w rozumieniu art. 193 k.k. Przepis ten chroni bowiem wolność osób zamieszkujących daną nieruchomość lub inne miejsce, a nie prawo własności. Analizowany przepis chroni bowiem wolność jednostki. W grę wchodzi prawo człowieka do spokojnego zamieszkiwania, wolnego od zakłóceń przez osoby niepożądane (por. System Prawa Karnego, Tom X, Warszawa 2012, red. J. Warylewskiego, s. 528 i n.). Posiadacz samoistny lokalu nie ma więc obowiązku opuszczenia go na żądanie właściciela, a jeżeli właściciel pozbawi go posiadania może on, zgodnie z art. 343 § 1 i 2 Kodeksu cywilnego zastosować obronę konieczną lub dozwoloną samopomoc. Nie traci on tych uprawnień w wyniku zajęcia nieruchomości przez inną osobę, nawet właściciela. Ochrona posiadania przysługuje przy tym bez względu na tytuł prawny zajmowanego lokalu. Dotyczy to również posiadacza nieruchomości (nawet jeśli jest posiadaczem w złej wierze – art. 342 k.c. oraz art. 343¹ k.c.) – (por. *op. cit.* System..., s. 532).

Jednym z zasadniczych elementów przestępstwa z art. 193 k.k., jest prawna relacja sprawcy w stosunku do obiektu, który miał zająć lub którego nie chce opuścić. Ma on stanowić dla sprawcy mienie „cudze”. Znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego może więc zrealizować jedynie osoba, której nie

przysługuje - na podstawie obowiązujących przepisów lub istniejącej między stronami umowy - prawo dostępu do obiektu będącego formalnie mieniem „cudzym”. Specyfika przestępstwa z art. 193 k.k. polega m.in. na tym, że przy prawnokarnej ocenie zachowania sprawcy niezbędne jest uwzględnienie regulacji normatywnych funkcjonujących w innych - pozakarnych - dziedzinach prawa, kształtujących prawną relację sprawcy do obiektu będącego przedmiotem zamachu. Znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego może więc zrealizować jedynie osoba, której nie przysługuje - na podstawie obowiązujących przepisów lub istniejącej między stronami umowy - prawo dostępu do obiektu będącego formalnie mieniem "cudzym" (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2016 r., III KK 347/15, Prok.i Pr. 2016/5/5). W tym też, co należy zdaniem Sądu Najwyższego podkreślić, urzeczywistnia się zasada *ultima ratio* prawa karnego.

Przepis art. 193 k.k., w kontekście jego ustawowych znamion, nie stanowi i nie powinien stanowić podstawy prawnej do "obchodzenia" przepisów prawa cywilnego i przeprowadzania nielegalnych eksmisji. Z tego rodzaju sytuacją mamy do czynienia w sprawie niniejszej. Oskarżona objęła we władanie lokal będący w zasobie Gminy W., przy czym z uwagi na zły stan techniczny został on wycofany z eksploatacji. Jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy, fakt, że oskarżona swoim zachowaniem nie wypełniła znamion przestępstwa nie oznacza oczywiście, że właściciel rzeczy nie ma prawa odzyskać władztwa nad nią. Wręcz przeciwnie, w razie odmowy rozwiązania zaistniałego sporu, porozumienia ze strony posiadacza, dobrej woli, winien w tym celu właściciel wykorzystać drogę postępowania cywilnego (art. 222 § 1 k.c. - roszczenie windykacyjne).

Wszystkie podniesione powyżej okoliczności implikowały ocenę o oczywistej bezzasadności kasacji Prokuratora Okręgowego w Świdnicy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia, a w oparciu o treść przepisu art. 637 a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k. obciążył kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego Skarb Państwa.

[a]